

ITEM No. 4699/56

SN
April 5
I-15825
XV-61.c.

HUNGARY

DESCRIPTION OF THE COUNTRY /3800/
Towns /3802/

SOCIAL LIFE MEAGRE BUT IMMORALITY ABOUNDS IN HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

SOURCE MUNICH: The same as FRANKFURT Confidential "C"

DATE OF OBSERVATION: Autumn 1955.

ENGLISH SUMMARY: This report contains a description of HÓDMEZŐ-VÁSÁRHELY, the Komitat center of the Csongrád province since 1951, and goes on to depict the meager social life in the town, its cultural institutions, schools, churches, sanitary facilities, and the life of the local garrison.

Some newly erected wholesale trade and industrial enterprises are listed as well as a classical example of mismanagement and poor planning in a large cotton processing plant, for the building of which large sums of money were spent.

The plant operated at full capacity for not more than a year. The next six months it dragged along processing cotton scraps delivered from the Soviet Union and then ceased operation altogether. Today the plant is in a state of slow decay. In planning this plant the authorities apparently did not consider the fact that the Hungarian climate and soil will not produce good cotton in adequate quantities and qualities, in spite of MOSCOW's orders.

The immorality in this town is widely known throughout the country. Drunkenness is widespread. The well paid but unrestrained officers of the people's army furnish a very bad example in this respect.

EVALUATION COMMENT: This is a routine report on HÓDMEZŐVÁSÁRHELY. This town achieved some notoriety from the fact that it became the district capital of Csongrád County, and not SZEGED, which is too near the Yugoslav border. The transfer of the district administrative offices was carried out in 1951 during the period of high tension with Yugoslavia.

/more/

For more background material on HÓDMEZŐVÁSÁRHELY please see SALZBURG Item No. 12838/51 as well as the April 28 1955 issue of "Uj Világ" and the August 6 1954 issue of "Népszava"

The liquidation of the HÓDMEZŐVÁSÁRHELY cotton processing plant was reported in MUNICH/B Item No. 9242/54, while the January 25 1956 issue of "Szabad Nép" supplied details on the weighing machine producing factory.

x x x

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY általános városképe

General Impressions from a Provincial Center.

Forrás 1954 elejétől 1955 végéig élt HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-en. Mint törzsökös SZEGEDI ember kissé le is kezelte az álmos, poros, mozdulatlan nagy magyar parasztvárost. Véleménye szerint HÓDMEZŐVÁSÁRHELY lakóinak száma is meghaladja a 60.000-et. Maga a város hosszan elnyúló település.

A város 1949 után indult erősebb fejlődésnek. Megindult az építkezés is. Ennek főoka az, hogy kb. 1951-ben a város Csongrád megye új székhelye lett. Akkor helyezték át SZEGEDről is az összes megyei hivatalt VÁSÁRHELYre. Sokan, akik azelőtt SZEGEDen laktak még ma is vonattal, vagy autóbusszal járnak át naponként HÓDMEZŐVÁSÁRHELYre. A városnak két vasuti állomása van. Dacára annak azonban, hogy az u.n. nagyállomás vasuti csomópont, ahonnan öt vasutvonal ágazik el vasut szempontjából a forgalom alig változott s ezért az állomás teljesen a régi állapotban maradt meg. SZEGED felől jövet a nagy állomás előtt van a népkerti vasutállomás. Itt szállnak le a SZEGEDről "átzónázó" hivatalnokok. A forgalmat itt a mintegy másfél kilométer távolságra fekvő városközpontig egy autóbusz látja el. A kisállomásról bevezető út jó betonut, de ez még 1942-ben készült el. A betonut mellett haladó gyalogjárók keskenyek és ha esik az eső sárosak, úgy hogy a gyalog közlekedő embernek cipője bizony mocskossá válik.

Taxi és konflis állomás egy van, a Kossuth térnek nevezett Főtéren. A bérautók létszáma mindössze négy-öt. A város központjában vannak a közigazgatás hivatalai. Ujabb épület az 1949-50-ben épült megyei tanácsháza. Ennek népies neve VÁSÁRHELYen "irodaház". Ez a régi városháza, a jelenlegi városi

/more/

tanácsház mellett áll. Tornyos barokkos épület. Miután a várost bombázás nem érte semmiféle rom nem maradt.

Jellegzetes szint kölcsönöznek a városképnek a konflisok. Ezek egyfogatu, özönvizelőtti, rozszant bérkocsik nyolctiz ilyen ódivatu közlekedési eszköz állógál a Kossuth térről leágazó egyik mellékutcában. A vételdij drágább a berautókénál.

A Kossuth téren áll a régi "Fekete Sas", most "Béke Szálló." Ez egyben vendéglátó ipari vállalat is. A város idegenforgalma csekély. Legfeljebb oroszok jönnek néha. A két emeletes szállodaépületben a földszintet az étterem foglalja el. Az első emeleten van a nagy táncterem és az épület többi részét mintegy 50 szállodai szoba foglalja el.

A nagyterem potolja a színházat. Itt szokott a SZEGEDI színház társulata vendég szerepelni. Itt tartják a különböző bálakat és táncmulatságokat. /Városi tanács bálja, diákbálók stb./

A város ma is elsősorban mezőgazdasági jellegű. A város határának legnagyobb részét kb 22-26 TSZ foglalja magába. Ma már nagyon kevés az egyéni gazda. A gazdák soká igyekeztek a kollektivizálásnak ellenállni, de az egyre nyomasztóbb gazdasági kényszernek, ami főleg adó és beszolgáltatás formájában sujtotta a parasztságot, egyre kevesebben tudnak ellenállni. Jóllehet HÓDMEZŐVÁSÁRHELY közelében volt a "viharsarok", és az agrárkommunizmus ezen a vidéken nem mai keletű, de, vagy talán éppen azért a város mindig ellenkezési érzelmekkel viseltetett a mindenkor uralkodó rendszerrel szemben. Ez ma abban nyilvánul meg, hogy a legtöbb ember visszakívánja a régi rendet.

A városi élet.

City Life

A tespedő, mozdulatlan város csak 17-20 óráig mutat némi életet. Utána megint kihalt és csendes minden.

A társadalmi élet a már előbb említett Béke Szálló éttermén és táncteremén kívül a téren vele szemben lévő Szabadság cukrászdában és esszpresszóban bonyolódik le. Itt főleg az idősebb generáció tölti rádió és gramafonzene mellett idejét.

A városnak két mozgóképszínháza van. Az egyik a Béke mozi a Sztalin uton, a másik a Zrinyi utcában működik, de ennek nevére forrás nem emlékszik. Mindkettő hétköznap két, vasárnap három előadást perget le. Műsoruk miben sem különbözik egyéb

/more/

magyar vidéki mozik műsoránál. Főleg orosz és magyar filmeket adnak, tarkítva egy-két külföldi, főleg népi demokratikus országokból származó darabbal.

A városnak nagy környéke lévén elég sok a középiskolája. Négy gimnáziummal rendelkezik. Ezek a Szőnyi utcai általános fiú, az általános gimnázium a Szent Antal utcai vegyes közgazdasági gimnázium és az Állattenyésztési és Mezőgazdasági Technikum /Sztalin ut. 15/ Érdekes, hogy a technikum hallgatói nagyrészt leányok. Az említett iskolán kívül van még egy tanítóképző is. /Szent István tér./

Az egész város vallásos életmegnyilvánulása jelentős. A lakosság tulnyomó része katolikus. Három nagy katolikus és egy református temploma van. Utóbbinak tornyán még ott van a török megszállásból visszamaradt félhold is. A templomok zsufoltak.

A katonaság

The Garrison

Azelőtt HODMEZŐVÁSÁRHELYen katonaság nem állomásozott. Egyetlen laktanyája sem volt. 1950-ben készült el a Nép-kerti vasutállomással szemben az új nehéz tüzérségi laktanya. Ez hatalmas területen fekszik. A katonaság létszáma 2-3,000 lehet. A tisztek legnagyobb részét a laktanyában laknak. Bent a városban fenntartanak egy tiszti klubot is.

Az ÁVH létszáma, ha egyáltalán van HODMEZŐVÁSÁRHELYen, forrás elbeszélése alapján nagyon csekély lehet.

A rendőrség közepes nagyságu épületben a Szántó Kovács János u. 1. sz. épületben székel. Létszáma kb. 200 fő lehet.

Egészségügyi intézmények

Public Health Institutions

Az alföldi éles homok nagymértékben hozzájárul a tüdőbetegségek nagymérvű terjedéséhez. Nagyon sok továbbá a trachomás megbetegedések száma is. Bár a HODMEZŐVÁSÁRHELYi kórház igen nagy, ahogy a SZEGEDről származó informátor kissé irigykedve meg is jegyezte, hogy ilyen nagy kórház SZEGEDen nincsen is, még mindig nem elég, mert minden osztálya állandóan zsufolt. A kórház Kapitány u.2. sz. alatt van. Külön tüdő épülete van. KAKASSZÉKFORDÓN van a HODMEZŐVÁSÁRHELYi kórház 120 ágyas csonttuberkulotikus sebészeti fürdőosztálya. Nagy forgalmat bonyolít le a Kinizsi utcai SZTK rendelője is.

/more/

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY kereskedelmeCommercial Enterprises.

A város kereskedelmi élete soha nem volt jelentős. Ma a régi, gyérszámu volt "maszek" kereskedők államosított formában működnek. Amióta VÁSÁRHELY megyeszékhely lett, azóta a CSONGRÁD megyei nagykereskedelem központja HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-re kerültek. Épült egy pár új nagyáruház is. /Textil üzletek, KERA-VIL stb/ HÓDMEZŐVÁSÁRHELY kereskedelmi forgalmát tervszerűen fel akarják lendíteni, de ezt a környező városok rovására teszik. Pl. textilneműben vannak áruk, amelyeket HADMEZŐVÁSÁRHELY-en meg lehet kapni. SZEGED-en viszont nem.

Kétszer hetenként /kedden és pénteken/ be jön a vidéki "tanyasi ember" s ilyenkor a Szabadság téri piacon bonyolódik le a piacforgalom. 1954. augusztus 20-án volt az utolsó nagy országos jellegű vásár HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-en. Azóta a vásározás szűnhet, jóllehet azelőtt ugyyszólván a város és főleg a környék egész kereskedelmi élete zömben a városokon bonyolódott le. Hiszen a város még a nevét is innét vette.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY iparaTrade and Industry

A város iparosodása újabb-keletű. A régebbi néhány gyártelepet kibővítették. Így volt a KOKRON féle harisnyagyárból fejlesztették a ma országos viszonylatban is jelentős, exportra dolgozó Harisnyagyárat. A gyár kb. 5-600 munkással dolgozik.

A régi híres gölöncséripár folytatója lett a majolika-gyár.

Igen régi a kb. 200 munkással dolgozó téglagyár. Ennek munkásai főleg a nők soraiból kerülnek ki.

Igen modernnek tartják az 1947-48-ban épített mérleg-gyárat. Munkaslétszáma 700. Körülbelül 300 fajta mérleget állít elő. Ezek legnagyobb része is exportra készül. Gyárt különleges célokat szolgáló hismérlegeket, precíziós szakítási szilárdságot vizsgáló készülékeket, mérő műszereket stb.

Az ésszerűtlen és gyökértelen gyáralapítás iskolapéldája a HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-i Gyapot Agrenáló gyár. Ez a gyár 1953-ban készült el. Teljes üzeme 400 embert foglalkoztatott. Egész kapacitását csak egy évig használhatta ki, mert közben a nagy garra megkezdett gyapottermelés véglegesen kudarcba fulladt. Fél

/more/

évig a Szovjetből hoztak selejt gyapotot. 1955-ben végleg beszüntette működését. Most törlik rajta az illetékesek a fejüket, hogy mivé lehetne a gyárat átalakítani. Időközben méregdrága áron beszerzett készülékeke mind tönkrementek.

A városban van önálló villanytelep is. Az elektromos áramot hőerőmű termeli. Teljesítménye egy megawatt. A telep reggel 7-től este 22 óráig dolgozik. Vasárnap üzemszünetet tart. A termelt áramot az országos elektromos hálózat veszi fel. A SZEGEDről érkező 22 KV-os áramot egy transzformátor állomás átalakítja 35 KV feszültségű árammá és azt így továbbítja BEKESCSABA felé.

Gázgyára a városnak nincsen, ezzel szemben eléggé elterjedt a palackozott DISSOUS-gáz használata.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYen több a maszek kisiparos mint SZEGEDen. Elég sok kisebb kerékpár és javítóműhely dolgozik.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYi erkölcskép

Mood and Morale in HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

A város romlott erkölcei országos viszonylatban hírhedtek. Keserű és fanyar öngunnyal a VÁSÁRHELYiek magukról azt tartják, hogy a városban egyetlen egy ártatlan lány létezik az is bronzszobor a Főtéren.

Nagyon elterjedt az iszákosság. Szombat déltől kezdve minden kocsmá és csapszék hangos a duhaj orditozástól. A bor, amit isznak szőlőtőkéből ugyan alig látott, a műbor azonban még hamarabb kikészíti a "harci népet". Ilyen állapotban hamar kinyílik a bicska a legények zsebében a parázs bicskázások áldozatai nagyon megemelik a kórház sebészeti osztályának forgalmát.

A napi tivornyázásban előljárnak a városban állomásozó néphadseregbeli katonatisztek. Ez a társaság állandóan tele van pénzzel s elsősorban primitív ösztöneiket elégítik ki.

End